

Sygn. akt II C 794/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2019 roku

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie Wydział II Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Dubinowicz – Motyk

Protokolant: Żaneta Rewczuk

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2019 roku na rozprawie

sprawy z powództwa E. S., T. S. i A. D.

przeciwko (...) spółka akcyjna z siedzibą w R.

o zapłatę

I zasądza od pozwanej (...) spółka akcyjna z siedzibą w R. na rzecz powodów E. S., T. S. i A. D. kwoty po 10 786,33zł (dziesięć tysięcy siedemset osiemdziesiąt sześć złotych trzydzieści trzy grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 31 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty;

II oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III zasądza od powodów E. S., T. S. i A. D. na rzecz pozwanej (...) spółka akcyjna z siedzibą w R. kwoty po 3121zł (trzy tysiące sto dwadzieścia jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV nakazuje pobrać od pozwanej (...) spółka akcyjna z siedzibą w R. na rzecz Skarbu Państwa – tut. Sądu kwotę 5138,15zł (pięć tysięcy sto trzydzieści osiem złotych piętnaście groszy) tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa i nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu;

V nakazuje ściągnąć z roszczeń zasądzonych na rzecz powodów E. S., T. S. i A. D. na rzecz Skarbu Państwa – tut. Sądu kwoty po 5342,38zł (pięć tysięcy trzysta czterdzieści dwa złote trzydzieści osiem groszy) tytułem zwrotu wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa i odstępuje od obciążania powodów częścią nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu.

Sygn. akt II C 794/14

UZASADNIENIE

W dniu 22 października 2007 roku J. R. wniósł pozew przeciwko Zakładowi (...) S.A. w W., domagając się zasądzenia na swoją rzecz kwoty 180 000zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w okresie od września 1997 roku do września 2007 roku przez stronę pozwaną z nieruchomości powoda położonej w R. przy ul. (...) polegające na posadowieniu na niej infrastruktury elektroenergetycznej. (k.2-5)

Zakład (...) S.A. w W. domagał się oddalenia powództwa i zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany przeczył temu, by urządzenia elektroenergetyczne były posadowione na posesji powoda bez tytułu prawnego, wskazując iż zostały one wybudowane na podstawie decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej

w W. z dnia 7 czerwca 1971 roku znak (...) wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. (k.29-31)

J. R. podtrzymał swoje żądanie, akcentując że linia energetyczna posadowiona na jego posesji została przebudowana w 1997 roku i ma inny przebieg niż ustalony decyzją Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w W. z dnia 7 czerwca 1971 roku znak (...), a strona pozwana nie legitymuje się tytułem prawnym do posadowienia i wykorzystywania owej linii w jej nowym przebiegu. (k.49-51)

Postanowieniem z dnia 5 stycznia 2009 roku postępowanie zostało zawieszono wobec śmierci powoda J. R. (k.86), a postanowieniem z dnia 30 września 2009 roku – podjęte z udziałem spadkobierców J. R.: E. S., A. D. i T. S. (k.105).

Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2013 roku sygn. II C 1062/09 tut. Sąd zasądził od (...) S.A. z siedzibą w R. solidarnie na rzecz E. S., A. D. i T. S. kwotę 77 976zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty (punkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (punkt II), zasądził od powodów E. S., A. D. i T. S. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – tut. Sądu kwotę 5101zł tytułem części opłaty należnej od powodów (punkt III), zasądził od pozwanej (...) S.A. z siedzibą w R. na rzecz Skarbu Państwa – tut. Sądu kwotę 3999zł tytułem części nieuiszczonej opłaty od pozwu (punkt IV), zasądził od powodów E. S., A. D. i T. S. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – tut. Sądu kwotę 2801,19zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt V), zasądził od pozwanej (...) S.A. z siedzibą w R. na rzecz Skarbu Państwa – tut. Sądu kwotę 2565,81zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt VI) i zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego między stronami (punkt VII). (k.358-359)

Na skutek apelacji pozwanej spółki, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2014 roku sygn. I ACa 1635/13 uchylił zaskarżony wyrok w punktach pierwszym, trzecim, czwartym, piątym, szóstym i siódmym oraz przekazał sprawę w tej części tut. Sądowi do ponownego rozpoznania, w tym rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny wyraził ocenę, iż decyzja Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w R. z dnia 7 czerwca 1971 roku wykreowała uprawnienie do korzystania z nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności gruntowej odnoszące się do określonego, pierwotnego, przebiegu linii energetycznej, a nie odnosi się ona do przebudowanego w 1997 roku fragmentu linii. Uznał, że uprawnienia do korzystania ze zmodyfikowanego fragmentu linii energetycznej nie tworzy także zgoda poprzednika prawnego powodów na modernizację linii. W toku ponownego rozpoznawania sprawy Sąd Apelacyjny polecił ustalenie na jakim odcinku uległ zmianie pierwotny przebieg linii energetycznej, czy i w jakim zakresie usytuowanie linii energetycznej wyklucza korzystanie z nieruchomości przez powodów oraz czy modernizacja linii energetycznej polepszyła możliwości korzystania z nieruchomości przez właściciela w aspekcie art. 5 kc. (k.462-476)

Powodowie zmodyfikowali żądanie pozwu, wnosząc o zasądzenie od (...) S.A. w R. na rzecz E. S., T. S. i A. D. kwoty po 25 992zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty, tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości stanowiącej współwłasność powodów za okres od dnia 22 października 1997 roku do dnia 22 października 2007 roku oraz kosztów procesu według norm przepisanych. (k.526-533)

Pozwana spółka wносиła o oddalenie powództwa. (k.540)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Od stycznia 1996 roku J. R. był właścicielem nieruchomości stanowiącej zabudowaną działkę gruntu nr (...) o powierzchni 2509 m², położonej w R. przy ul. (...).

Niesporne, nadto umowa zniesienia współwłasności k.9-11, odpis księgi wieczystej k.12

Na w/w nieruchomości w 1971 roku zlokalizowane zostały stacja transformatorowa i linia elektroenergetyczna.

Zezwolenie na budowę linii energetycznej napowietrznej niskiego napięcia 15kV i stacji transformatorowej słupowej przez Zakład (...) w W. w R. przy ul. (...) wydane zostało przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w W. decyzją

z dnia 7 czerwca 1971 roku. Decyzją tą ustanowiono ograniczone prawo rzeczowe na nieruchomości J. R. w R. przy ul. (...) w celu budowy i konserwacji linii. Podstawą prawną decyzji był art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości.

Dowód: decyzja k.32-33

W 1997 roku około 30m linii elektroenergetycznej zostało zmodernizowane poprzez zmianę kierunku linii w taki sposób, by oddalić ją od budynku mieszkalnego znajdującego się na posesji. J. R. wyraził zgodę na przebudowę linii energetycznej poprzez jej przesunięcie w kierunku rzeki B., zgodnie z planem przebudowy.

Dowód: oświadczenie z 24 kwietnia 1997 roku z planem przebudowy k.44-46, zeznania świadka M. F. k.141-142, zeznania świadka K. Ż. k.142-143

J. R. sprzeciwiał się wykorzystywaniu jego nieruchomości przez stronę pozwaną, uniemożliwiając wstęp na posesję i wejście do stacji transformatorowej znajdującej się na jego posesji, domagał się usunięcia urządzeń energetycznych ze swojej posesji. Mimo interwencji burmistrza i sąsiadów, pracownicy zakładu energetycznego musieli wchodzić na posesję J. R. w asyście funkcjonariuszy policji lub strażników miejskich.

Dowód: zeznania świadka M. F. k.141-142, zeznania powódki E. S. k.550-552

Pod koniec 2000 roku odbyło się spotkanie J. R., przedstawicieli zakładu energetycznego i gminy R., w trakcie którego ustalono, iż transformator zostanie przeniesiony poza teren działki p. R., a p. R. domagał się wypłacenia mu wynagrodzenia za zajęcie działki po stację transformatorową i linię wysokiego napięcia oraz usunięcia z terenu posesji także owej linii.

Żądanie usunięcia urządzeń energetycznych z działki nr (...) i wypłacenia wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości J. R. ponawiał w latach 2003-2005, a Zakład (...) S.A. w W. odmawiał ich uwzględnienia, powołując się na uprawnienie do korzystania z nieruchomości wynikające z decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w W. z dnia 7 czerwca 1971 roku znak (...).

Dowody: protokół ze spotkania z 28.11.2000r. k.13-14, uzupełnienie protokołu k.15, pismo z 14.05.2003r. k.16, korespondencja k.34-36

J. R. zmarł dnia 20 sierpnia 2008 roku. Spadek po nim nabyli w udziałach po 1/3 części – córka E. S., wnuk T. S. i wnuczka A. D.. Dział spadku po J. R. nie został dotychczas przeprowadzony.

Niesporne, nadto odpis prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 4 maja 2009 roku sygn. I Ns 1576/08 k.111

Nad działką (...) przebiega linia energetyczna o napięciu 15 kV i znajduje się stacja transformatorowa. Na działce znajdują się dwa słupy oporowe – rozkracne (oznaczone na mapie znajdującej się na k.692 jako słup I i słup II) oraz słupy napowietrznej stacji transformatorowej (oznaczone na w/w mapie jako maszt czworonożny).

Pierwotnie linia napowietrzna przebiegała przez działkę od słupa czworonożnego (stacji transformatorowej) w kierunku słupa nr IV stojącego poza granicą posesji, od słupa czworonożnego do słupa nr II, stamtąd dalej po prostej w kierunku słupa XII i od słupa czworonożnego w kierunku słupa nr IX stojącego poza granicą posesji – jak na mapie na k.786.

Po wybudowaniu linii była ona kilkakrotnie przebudowywana.

W pierwszej kolejności zlikwidowano połączenie od słupa czworonożnego w kierunku słupa nr IV i rozciągnięto linię średniego napięcia między słupem nr II stojącym na posesji a nowopostawionym słupem nr V, tworząc jedną prostą linię między słupami nr V i XII.

W okresie między 1990 a 1995 rokiem dobudowano na posesji drugi słup rozkracznym (na mapach oznaczony jako słup I), będący elementem krótkiego odcinka linii odprowadzonej od słupa II w kierunku stacji transformatorowej i zasilającej tę stację.

Zlikwidowano po 1995 roku linię średniego napięcia biegnącą od stacji transformatorowej do słupa IX i od tego momentu od stacji transformatorowej zlokalizowanej na nieruchomości powodów biegną cztery linie odpływowe niskiego napięcia do słupów IX, XIII i XIV znajdujących się poza nieruchomością powodów.

Po przebudowie mającej miejsce w 1997 roku na słupie rozkracznym nr II linia zmieniła kierunek pod kątem ok. 30 stopni w stosunku do pierwotnego biegu i została poprowadzona do słupa III, posadowionego poza działką powodów. Po zmianie trasy linii droga jej przebiegu nad działką wydłużyła się o ok. 3 metry. W następstwie tej zmiany trasy linii poprawiły się możliwości rozbudowy istniejących na działce zabudowań w kierunku południowym, natomiast pogorszeniu uległa możliwość zabudowy jej południowo – wschodniego narożnika.

Po 1995 roku zlikwidowano fragment linii niskiego napięcia biegnącej na działce powodów wzdłuż ul. (...). Przy granicy działki wybudowano jednak słupy VI i VII – linia biegnąca między nimi powoduje ograniczenia w użytkowaniu działki (...) na obszarze 0,0009 ha.

Posadowienie stacji transformatorowej na słupie czworonożnym nie uległo zmianie.

Obszar gruntu ograniczony w użytkowaniu z uwagi na posadowienie na działce powodów linii energetycznej na odcinku między słupem II do granicy posesji (w kierunku słupa III) wynosi 0,0126ha, z uwagi na posadowienie na działce powodów linii energetycznej od masztu czworonożnego do granicy z ulicą (...) (w kierunku słupów XII, XIV i IX) wynosi łącznie 0,0056ha, z uwagi na posadowienie przy działce powodów linii energetycznej między słupami VI i VII – 0,0009ha, z uwagi na posadowienie na działce powodów linii energetycznej od słupa II do granicy działki z ul. (...) (w kierunku słupa V) – 0,0194ha. Natomiast postawienie słupa I na trasie między masztem czworonożnym a słupem II skutkowało powiększeniem strefy ograniczonego użytkowania na tym odcinku o 0,0015ha.

Ze względów energetycznych wykluczony spod zabudowy budynków mieszkalnych z powodu przebiegu linii jest pas o szerokości ok. 3,88m od osi linii po obu jej stronach. Pod zmodernizowanym fragmentem linii można posadzić zabudowę niemieszkalną (szopę, mur), prowadzić uprawy (pole, łąka, las) z obowiązkiem ich przycinania, z tym że całkowicie wyłączony spod jakiegokolwiek zabudowy jest obszar o promieniu 5m od słupa.

Dowód: opinia biegłego z zakresu energetyki k.155-158, 177-178, ustna opinia biegłego z zakresu energetyki k.205-206, opinia biegłego z zakresu energetyki k.635-638 i 674-676, opinia biegłego geodety k.682-699, uzupełniająca opinia biegłego geodety k.753-756, ustne wyjaśnienie opinii biegłego geodety e-protokół rozprawy z dnia 2 litego 2018 roku, opinia uzupełniająca biegłego geodety k.784-789, w tym mapa nr 17 na k.789

Modernizacja linii przeprowadzona w latach 90-tych ubiegłego wieku nie jest odbierana przez powodów jako ułatwiająca im korzystanie z nieruchomości, gdyż na działce postawiono dodatkowy słup rozkracznym i zajęto pod linię energetyczną prawy górny narożnik działki, uniemożliwiając zabudowę prawej części działki.

Przesunięcie linii średniego napięcia wykonane w 1997 roku pogorszyło możliwość podziału działki (...) na mniejsze i zabudowy nowych działek, gdyż znaczna część terenu od strony południowo – wschodniej (tj. pod przesuniętym fragmentem) utraciła możliwość zabudowy zgodnie z przeznaczeniem terenu ujętym w planie zagospodarowania przestrzennego.

Od 2010 roku powodowie wydzierżawili sąsiadowi 1000m² działki (...) na potrzeby prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i prowadzony jest tam skład budowlany. Pozostała część działki jest zabudowana budynkiem mieszkalnym, a teren nad którym przebiega linia energetyczna i w jego pobliżu jest utrzymywany przez powodkę E. S. jako teren zielony, są tam posadzone krzewy i drzewa.

Dowód: zeznania powódki E. S. k.550-552, opinia biegłego geodety k.558-575

Wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w okresie od września 1997 roku do września 2007 roku z części działki (...) o powierzchni 400m, stanowiącej obszar gruntu zajęty pod linie i urządzenia energetyczne oraz ograniczony w użytkowaniu ze względu na ich posadowienie – inny niż wynikający z pierwotnego przebiegu linii ustalonego decyzją z 7 czerwca 1971 roku – wynosi 32 548zł.

Dowód: opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego k.820-847, ustna uzupełniająca opinia biegłego e-protokół rozprawy z 14 czerwca 2019 roku

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się częściowo uzasadnione.

Zasadność żądania powodów Sąd oceniał na podstawie art. 230 kc w zw. z art. 224§2 kc. Stosownie do art. 224§2 kc i art. 225 kc do uiszczania właścicielowi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości obowiązany jest posiadacz samoistny nieruchomości w złej wierze oraz posiadacz samoistny nieruchomości w dobrej wierze od czasu gdy dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Art. 230 kc stanowi zaś, iż przepisy dotyczące roszczeń właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy – a więc przywołany powyżej art. 224§2 kc w zw. z art. 225 kc - stosuje się odpowiednio do stosunku między właścicielem rzeczy a posiadaczem zależnym, o ile z przepisów regulujących ten stosunek nie wynika nic innego. Powodowie wskazywali, iż są właścicielami nieruchomości stanowiącej działkę (...) położonej w R. przy ul. (...) oraz iż strona pozwana w okresie od października 1997 roku do października 2007 roku naruszała ich (konkretnie, ich poprzednika prawnego) prawo własności poprzez utrzymywanie na terenie nieruchomości linii elektroenergetycznej i stacji transformatorowej, domagając się zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości we wskazanym okresie. Legitymacja czynna powodów i bierna pozwanej spółki zostały przesądzone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie sygn. I ACa 1635/13, przy czym powodowie zmodyfikowali żądanie pozwu w sposób zgodny z wytycznymi Sądu Apelacyjnego, domagając się zasądzenia na swoją rzecz kwot odpowiadających 1/3 należnego, ich zdaniem, wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, mającego wynosić łącznie 77 976zł. Zważywszy na brak ustawowej podstawy solidarności (art. 369 kc) i podzielność świadczenia dochodzonego przez powodów (art. 379 kc), powodowie są uprawnieni do domagania się zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości stosownie do przypadających im w następstwie spadkobrania udziałów we współwłasności nieruchomości (art. 207 kc), czyli po 1/3.

Pozwana spółka domagała się oddalenia powództwa, powołując się na dysponowanie przez siebie tytułem prawnym uprawniającym ją do korzystania z nieruchomości powodów. Wskazywała na uprawnienie wynikające z decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w W. z dnia 7 czerwca 1971 roku o zezwoleniu na budowę linii energetycznej, i na wyrażenie przez poprzednika prawnego powodów w 1997 roku zgody na przeprowadzenie linii energetycznej przez teren nieruchomości, i na nabycie w drodze zasiedzenia służebności przesyłu.

Przywoływana decyzja z 7 czerwca 1971 roku została wydana na podstawie art. 35 ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Przepis ten stanowił, iż przedsiębiorstwa państwowe mogły za zezwoleniem organu do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach – zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową – przewody służące do przesyłania elektryczności, a także podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów (§1) oraz że osobom upoważnionym przez przedsiębiorstwo państwowe przysługuje prawo dostępu do tych przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją (§2). W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, iż decyzja wydana na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości skutkuje nawiązaniem stosunku prawnego o cechach trwałości między inwestorem a właścicielem nieruchomości, gdyż uprawnia inwestora do zajęcia gruntu i budowy urządzeń przesyłowych oraz zobowiązuje właściciela do udostępnienia gruntu oraz znoszenia działań związanych

z zakładaniem tych urządzeń i ich eksploatacją. Trwałość tego stosunku prawnego oznacza, że w/w uprawnienia i obowiązki dotyczą każdorazowego właściciela nieruchomości i każdorazowego przedsiębiorcy przesyłowego będącego następcą pierwotnego inwestora. Skutkiem prawnym wydania decyzji administracyjnej opartej na art. 35 w/w ustawy jest trwale ograniczenie własności właścicieli nieruchomości, na których to nieruchomościach dana inwestycja infrastrukturalna jest prowadzona i uzyskanie przez przedsiębiorcę przesyłowego tytułu prawnego do stałego korzystania z wymienionej w tej decyzji nieruchomości. Skutek ten został wyrażony w treści analizowanej decyzji, którą ustanowiono ograniczone prawa rzeczowe na nieruchomości J. R. w celu budowy i konserwacji linii. W konsekwencji, powodowie nie mogą domagać się od pozwanej spółki wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości w zakresie objętym treścią decyzji, ponieważ roszczenia z art. 230 kc w zw. z art. 224§2 kc powstają tylko wtedy, gdy posiadaczowi nie przysługuje skuteczny względem właściciela tytuł prawny do korzystania z rzeczy.

Jednakże poprzednikom prawnym pozwanej spółki i pozwanej spółce przysługiwało i przysługuje w/w ograniczone prawo rzeczowe polegające na uprawnieniu do korzystania z nieruchomości jedynie w tej w części, po której przebiegała linia średniego napięcia posadowiona na podstawie decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w W. z 7 czerwca 1971 roku - decyzja ta odnosi się bowiem do wcześniejszej decyzji o lokalizacji szczegółowej z dnia 18 marca 1971 roku nr (...). Tym samym, późniejsze zmiany przebiegu linii energetycznej, skutkowałe wygaśnięciem ograniczonego prawa rzeczowego odpowiadającego swojej treścią służebności przesyłu w części w jakiej przebieg linii energetycznej był odmienny od ustalonego w/w decyzjami, natomiast prawo to nie wygasło w odniesieniu do tych odcinków przebiegu linii energetycznej których przebieg nie zmienił się. Pogląd taki wyraził Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 25 kwietnia 2014 roku sygn. I ACa 1635/13 i tut. Sąd jest nim związany z mocy art. 386§6 kpc.

W oparciu o opinię biegłego z zakresu geodezji i kartografii R. P. Sąd ustalił, że po 1971 roku linia energetyczna przebiegająca nad nieruchomością powodów została zasadniczo przebudowana. Pierwotny przebieg linii, odpowiadający decyzji z dnia 18 marca 1971 roku nr (...) o lokalizacji szczegółowej i decyzji z dnia 7 czerwca 1971 roku o zezwoleniu na budowę linii energetycznej, został przedstawiony na mapie stanowiącej załącznik do opinii znajdującej się na karcie 786 akt sprawy, natomiast aktualny, istniejący po 1997 roku przebieg linii – na mapie znajdującej się na karcie 787 akt. Porównanie owych map prowadzi do wniosku, że przebieg linii nie zmienił się tylko co do umiejscowienia masztu czworonożnego i słupa nr II oraz na odcinku między masztem i w/w słupem i między masztem a słupem IX (jedna z czterech obecnie funkcjonujących linii). Jedynie więc korzystanie z w/w fragmentów linii energetycznej przez pozwaną spółkę jest wykonywaniem przysługującego jej prawa, wynikającego z decyzji z dnia 7 czerwca 1971 roku.

Strona pozwana nie wykazała by przebudowy linii energetycznej dokonywane po 1971 roku zostały przez nią poprzedzone uzyskaniem decyzji zezwalających na nowy przebieg linii. Nie udowodniła także by właściciel nieruchomości wyrażał zgodę na nieodpłatne posadowienie na jego nieruchomości „zmodernizowanej” linii energetycznej i na zagwarantowanie stronie pozwanej stałego dostępu do owej linii w celu jej utrzymania i konserwacji. Jak już wskazał Sąd Apelacyjny w wyroku wydanym w niniejszej sprawie, zgoda poprzednika prawnego powodów na przebudowę linii (k.44) oznacza jedynie zezwolenie na wejście na grunt i przebudowę linii energetycznej i nie jest tożsama ze zgodą na bezpłatne trwale obciążenie nieruchomości ową nową linią. Pogląd ten ma charakter wiążący w niniejszej sprawie z mocy art. 386§6 kpc. Dokumentacja zgromadzona w niniejszym postępowaniu (k. 13-16, 34-36) i zeznania świadków wykazują dobitnie, że J. R. przez wiele lat sprzeciwiał się istnieniu linii energetycznych i transformatora na swojej nieruchomości, domagał się ich usunięcia, wypłacenia sobie odszkodowania i odmawiał wstępu pracownikom zakładu energetycznego na swoją posesję. Te zachowania poprzednika prawnego powodów dobitnie wykazują, że podpisując w kwietniu 1997 roku zgodę na przebudowę linii nie miał on zamiaru ustanowienia na rzecz poprzednika prawnego strony pozwanej trwałego uprawnienia do bezpłatnego korzystania ze swojej nieruchomości w zakresie koniecznym dla istnienia i konserwacji owej linii, a jedynie udzielił zezwolenia koniecznego w procesie budowlanym. Ponadto, ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny sprzeciwia się uznaniu, iż poprzednik prawny pozwanej spółki czy pozwana spółka nabyli w drodze zasiedzenia służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu czy też służebność przesyłu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, iż

posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe czy przedsiębiorcę przesyłowego urządzeń energetycznych na cudzej nieruchomości jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 kc i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 kc w zw. z art. 172 kc). Oznacza to, iż do nabycia służebności przez zasiedzenie konieczne jest nieprzerwane korzystanie w w/w sposób z cudzej nieruchomości przez lat dwadzieścia, jeśli została ona objęta w posiadanie w dobrej wierze, a przez lat trzydzieści – gdy została ona objęta w posiadanie w złej wierze. Sąd stoi na stanowisku, iż mimo domniemania z art. 7 kc, nie można przyjąć by poprzednicy prawni pozwanej spółki objęli sporną nieruchomość w posiadanie w dobrej wierze. W dobrej wierze jest bowiem ten, kto posiada daną nieruchomość w zakresie odpowiadającym treści służebności, pozostając w błędnym, lecz usprawiedliwionym okolicznościami przekonaniu, że jest do tego uprawniony. Podmiot profesjonalny, jakim był poprzednik prawny pozwanej spółki, musiał być świadomy faktu, iż rozpoczyna i przeprowadza inwestycję polegającą na przebudowie linii elektroenergetycznej na nieruchomości osoby prywatnej bez uzyskania prawa do zajęcia gruntu w sposób przewidziany przez ówczesnie obowiązujące przepisy prawa, jak i świadomy treści uregulowań normujących sposób uzyskania prawa do zajęcia gruntów na budowę urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę popiera pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 listopada 2015 roku w sprawie III CZP 76/15, zapadłej w okolicznościach analogicznych do realiów rozpoznawanej sprawy, iż „Wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości, na której te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze”. Skoro zaś pozwana i jej poprzednicy prawni władali nieruchomością powodów w złej wierze, do zasiedzenia służebności wymagany byłby okres lat 30. Jednakże strona pozwana powinna sprecyzować swój zarzut w sposób umożliwiający powodowi podjęcie obrony i Sądowi jego merytoryczną ocenę, co najmniej co do tego z jaką datą i jaką służebność nabyła (tj. czy służebność przesyłu czy służebność gruntową o treści zbliżonej do służebności przesyłu) oraz który fragment nieruchomości powodów służebność ta miałaby obciążać. Już zaniechanie sprecyzowania zarzutu skutkuje uznaniem go za nieuzasadniony. Ponadto, konieczne byłoby także udowodnienie przez pozwaną spółkę kiedy poszczególne fragmenty linii zostały zmodernizowane i oddane do odbioru technicznego, by móc ustalić termin początkowy biegu terminu zasiedzenia. Strona pozwana nie zaoferowała na tę okoliczność żadnego dowodu, mimo stosownego zobowiązania Sądu (k.57 akt), co uniemożliwia ustalenie czy 30 letni termin zasiedzenia upłynął. Sąd zauważa przy tym, że biegli sporządzający opinię w niniejszej sprawie kilkakrotnie sygnalizowali trudności w odtworzeniu daty modernizacji poszczególnych odcinków linii, co nie spowodowało reakcji strony pozwanej, która powinna posiadać dokumenty potwierdzające datę realizacji prowadzonych przez siebie i swoich poprzedników prawnych inwestycji infrastrukturalnych. Zaniechanie to nie uniemożliwiło sporządzenia opinii, gdyż dla jej wykonania konieczne było ustalenie czy i w jakim zakresie przebieg linii energetycznych i posadowienia urządzeń energetycznych uległ zmianie po 1971 roku, jednak czyni niemożliwym stwierdzenie czy i które odcinki linii zostały oddane do użytku przed 30 laty.

Konkludując, Sąd uznał, że strona pozwana nie dysponuje tytułem prawnym uprawniającym ją do korzystania z nieruchomości powodów polegającym na posadowieniu na tej nieruchomości elementu infrastruktury w postaci słupa nr I oraz przeprowadzeniu linii energetycznych biegnących od słupa nr II w kierunku słupa nr III, od słupa nr II w kierunku słupa nr V oraz od masztu w kierunku słupów XIII, IX i XIV (według mapy na k.789 akt)

Dla określenia wysokości przysługującego powodowi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w pierwszej kolejności należało ustalić jaka część nieruchomości powodów jest użytkowana przez stronę pozwaną, czy też, innymi słowy, z jakiej części nieruchomości powodowie nie mogą korzystać lub mogą korzystać w ograniczonym zakresie i na czym owe ograniczenia polegają. W oparciu o opinię biegłego z zakresu energetyki A. J., Sąd ustalił, iż następstwem umiejscowienia w/w infrastruktury jest wyłączenie spod możliwości jakiegokolwiek zabudowy obszaru w promieniu 5m od słupa energetycznego oraz wyłączenie spod zabudowy budynkami mieszkalnymi pasa gruntu o szerokości ok. 3,88m od osi linii energetycznej po obu jej stronach. Wspomnianą opinię biegłego Sąd uznał za wyczerpującą, logicznie i zrozumiale uargumentowaną, zauważając dodatkowo iż w podobny sposób rodzaj ograniczeń wiążących się z istnieniem spornej linii przedstawiał biegły ds. wyceny nieruchomości, akcentując miejsce posadowienia słupów i linii oraz uwarunkowania prawne dotyczące zabudowy nieruchomości. Natomiast w oparciu o opinię biegłego z zakresu geodezji i kartografii R. P. Sąd ustalił, że ograniczenia powyższe obejmują

obszary o łącznej powierzchni 400m², przedstawione na mapie na k.789 akt, nie obejmujące ograniczeń będących następstwem przeprowadzenia linii i infrastruktury energetycznej w jej pierwotnym przebiegu na podstawie decyzji administracyjnej z 7 czerwca 1971 roku. Opinię biegłego Sąd uznał za wyjątkowo skrupulatną i przejrzyste uzasadnioną, sporządzoną w oparciu o maksymalny dostępny biegłemu zakres materiałów źródłowych, mimo uchylania się od ich przedstawienia przez stronę pozwaną.

W doktrynie i orzecznictwie sądów ugruntowany jest pogląd, iż należne właścicielowi wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy to kwota, którą posiadacz rzeczy musiałby zapłacić właścicielowi, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie, określona przy zastosowaniu średniej stawki rynkowej. Oznacza to, iż wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości ustala się w sposób hipotetyczny, z odniesieniem do stawek występujących na rynku obrotu nieruchomościami, przy założeniu prawidłowego zarządu nieruchomością. Ścisłe udowodnienie wysokości żądania jest znacząco utrudnione, skoro właściciel domaga się wynagrodzenia odpowiadającego przypuszczalnej kwocie świadczeń jakie uzyskałby od posiadacza rzeczy w razie wynajęcia, wydzierżawienia itp. tej rzeczy i wymaga wiadomości specjalnych, stąd Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego ds. wyceny nieruchomości. Sporządzoną przez biegłego J. S. opinię Sąd uznał za wiarygodną i mogącą stanowić podstawę ustaleń faktycznych. Opinia ta była jednoznaczna, spójna, logicznie, szczegółowo i obszernie uzasadniona oraz sporządzona przez osobę której wiedzy fachowej nie sposób kwestionować. Sąd miał przy tym na uwadze, iż biegły wyczerpująco i rzeczowo uzasadnił swoje stanowisko, odnosząc się do zastrzeżeń strony pozwanej w toku przesłuchania biegłego. Sąd zauważa, że zasadnicza część zarzutów i argumentów przytaczanych przez stronę pozwaną w piśmie zawierającym zastrzeżenia do opinii (k.858-862) nie odnosiła się do istoty niniejszej sprawy. Zadaniem biegłego było bowiem określenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów, stanowiącej grunt zajęty pod linie i urządzenia energetyczne oraz ograniczony w użytkowaniu ze względu na ich posadowienie, przy przyjęciu założenia że na obszarze tym wykluczone jest jedynie posadowienie budynków mieszkalnych przeznaczonych na pobyt stały, a nie – do czego odnosi swą argumentację pozwana spółka – określenie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Ze względu na brak wiadomości specjalnych Sąd nie ma możliwości merytorycznej oceny opinii biegłego, jednak jest zobowiązany do jej weryfikowania pod kątem poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, sposobu motywowania stanowiska, stopnia stanowczości ocen wyrażanych przez biegłego, zgodności tych ocen z zasadami logiki i powszechnie dostępnej wiedzy, a także prawidłowości zastosowania przez biegłego powszechnie obowiązujących przepisów prawa normujących sposób sporządzania opinii. Ostatnie ze wskazywanych kryteriów jest istotne w rozpoznawanej sprawie, albowiem sposób wyceny nieruchomości unormowany jest w przepisach ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2000r. nr 46 poz. 543 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 roku w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz.U. z 2004r. nr 207 poz. 2109 z późn. zm.). Zdaniem Sądu, przy sporządzaniu ocenianej opinii biegły J. S. nie naruszył przepisów tego rozporządzenia ani przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami, odpowiednio opisał i scharakteryzował ocenianą nieruchomość, a przyjęte przez niego do porównań nieruchomości były nieruchomościami podobnymi w rozumieniu art. 4 pkt 16 ustawy o gospodarce nieruchomościami. Biegły wyjaśnił także z jakich przyczyn za miarodajne uznał odniesienie się do potencjalnych dochodów z czynszu dzierżawnego, z uwzględnieniem tzw. współczynnika współkorzystania. Argument biegłego uznać należy za uzasadniony, skoro – co niesporne – nieruchomość powodów przeznaczona była i jest pod zabudowę mieszkaniową, a ten sposób jej wykorzystania został unicestwiony poprzez posadowienie linii energetycznej. Oznacza to, że biegły w swej opinii uwzględnił i rodzaj nieruchomości i rodzaj urządzenia przesyłowego i sposób lokalizacji urządzenia na nieruchomości i powierzchnię wynikających z jego istnienia ograniczeń. Zauważenia także wymaga, że drugim z czynników decydujących o wysokości wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości był tzw. współczynnik „k”, który biegły określił na 70%, przyznając, że pozostałe właścicielom możliwości korzystania z działki (urządzenie ogrodu, postawienie zabudowań niemieszkalnych) stanowią odpowiednik 30% potencjalnego korzystania z nieruchomości o takim przeznaczeniu planistycznym. Ustalone przez biegłego wynagrodzenie jest stosunkowo niskie, oscylując wokół kwoty 190zł miesięcznie za 400m² gruntu. Rekapitulując, w oparciu o opinię biegłego J. S. Sąd ustalił, iż wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z wyłączonej spod możliwości zabudowy w następstwie umiejscowienia urządzeń energetycznych nieruchomości powodów, stanowiącej część działki ewidencyjnej (...), za

okres od października 1997 roku do października 1997 roku wynosi 32 359zł. W tezie dowodowej omyłkowo wskazano, by biegły określił owo wynagrodzenie za okres o miesiąc dłuższy, od września 1997 roku, zgodnie z pierwotnym brzmieniem żądania pozwu, jednak w oparciu o treść opinii Sąd ustalił, że wynagrodzenie za ów miesiąc wynosiło 189zł i o tę kwotę pomniejszył wynagrodzenie wyliczone przez biegłego.

W ocenie Sądu brak było podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie art. 5 kc i oddalenia powództwa jako sprzecznego z zasadami współżycia społecznego. Stosownie do art. 5 kc nie można czynić ze swojego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego i takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Porównanie przebiegu linii energetycznych biegnących przez nieruchomość powodów pierwotnie, w 1971 roku – k.786 i obecnie – k.787 jednoznacznie wykazuje, że przebudowy linii co prawda skutkowały pewnym odsunięciem linii od istniejących zabudowań mieszkalnych, ale uniemożliwiły zabudowę części nieruchomości znajdującej się na prawo od linii, patrząc od strony ul. (...). Biegły ds. geodezji wskazał, że samo przesunięcie linii średniego napięcia wykonane w 1997 roku (tj. od słupa nr II do słupa nr III) pogorszyło możliwość podziału działki (...) na mniejsze i zabudowy nowych działek, gdyż znaczna część terenu od strony południowo – wschodniej utraciła możliwość zabudowy zgodnie z przeznaczeniem terenu ujętym w planie zagospodarowania przestrzennego. To samo odnieść można do wcześniejszego pojawienia się połączenia między masztem a słupem nr V czy zastąpienia jednej linii odchodzącej od masztu czterema liniami niskiego napięcia, praktycznie wyłączającymi z korzystania część nieruchomości od granicy z ul. (...) do transformatora. Działania strony pozwanej nie zmniejszyły więc uciążliwości odczuwanych przez właścicieli nieruchomości.

Mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art. 224§2 kc w zw. z art. 225 kc i art. 230 kc częściowo uwzględnił powództwo i zasądził na rzecz powodów kwoty po 10 786,33zł (1/3 z 32 359zł) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 31 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty. Sąd zaznacza, iż pozwana spółka i jej poprzednik prawny na etapie postępowania przedsądowego była wielokrotnie wzywana przez poprzednika prawnego powodów do zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, podejmując co do zasadności owych żądań polemikę. Oznacza to, że niezwłocznie po doręczeniu opisu pozwu strona pozwana powinna ustosunkować się do zgłoszonych w pozwie żądań i uzasadnia przyjęcie pozostawiania przez nią w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia od dnia doręczenia odpisu pozwu i wskazane powyżej rozstrzygnięcie o odsetkach (art. 481 kc w zw. z art. 455 kc). W pozostałym zakresie, przekraczającym kwotę 10 786,33zł na rzecz każdego z powodów, powództwo zostało oddalone jako nieuzasadnione, albowiem powodowie nie udowodnili by wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości za okres objęty pozwem wynosiła więcej niż 32 359zł.

O kosztach procesu orzeczono na mocy art. 100 kpc, stosunkowo je rozdzielając. Porównując globalną wartość żądań powodów zamieszczonych w pozwie (180 000zł) z wartością żądań uwzględnionych (32 359zł), uznać należy, że powodowie wygrali sprawę w około 18%. Powodom należny jest więc zwrot 18% poniesionych przez nich kosztów procesu, które wyniosły w stosunku do każdego z powodów po 11 050zł, czyli kwota 1989zł. Na poniesione przez każdego z powodów koszty procesu składały się 1/3 wydatków na zaliczki na wynagrodzenie biegłych – k. 144v, 553 i 666 (tj. 1133zł), uiszczona opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w kwocie 17zł i wynagrodzenie pełnomocnika powodów za prowadzenie sprawy przed sądem I instancji – 3600zł, za prowadzenie sprawy w postępowaniu apelacyjnym – 2700zł i za ponowne prowadzenie sprawy w postępowaniu przed sądem I instancji – 3600zł. Natomiast na koszty procesu strony pozwanej składa się suma w/w wynagrodzenia pełnomocnika – 9900zł, uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 17zł, uiszczonej opłaty sądowej od apelacji – 3899zł i uiszczonej opłaty sądowej od skargi na orzeczenie referendarza – 30zł, czyli kwota 13 846zł, z czego pozwanej spółce należny jest zwrot 82% owych kosztów, czyli kwota 11 353zł. W konsekwencji, Sąd zasądził w punkcie III wyroku od każdego z powodów na rzecz strony pozwanej kwotę 3121zł, stanowiącą różnicę między powyższymi należnymi stronom kosztami procesu.

W toku postępowania Skarb Państwa tymczasowo poniósł wydatki wiążące się z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłych, wynoszące 19 545,30zł (postanowienia na k. 226, 266, 318, 577, 641, 712, 768, 805). Stosownie do art. 83 ust.2 w zw. z art. 113 ust.1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz art. 100 kpc i 105§1 kpc, Sąd

nakazał pobrać równowartość 18% owych wydatków od pozwanej spółki, a pozostałą część (82%) owych wydatków w udziale po 1/3 ściągnąć z roszczenia zasądzonego na rzecz powodów. Sąd zobowiązany był także do rozliczenia w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie nieuiszczonej opłaty od pozwu wynoszącej 9000zł, jako że powód był częściowo zwolniony od opłaty od pozwu (k.22). Kierując się wynikiem postępowania, Sąd nakazał pobrać od pozwanej spółki równowartość 18% opłaty od pozwu i jednocześnie odstąpił od ściągnięcia od powodów owych należności, gdyż łączna wysokość należności Skarbu Państwa byłaby tak znaczna, że skutkowałaby pozbawieniem powodów świadczeń zasądzonych na ich rzecz od pozwanej spółki (art. 113 ust.4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 102 kpc).